

Milena Mileva Blažič

Ivan Sivec: Resnica o Prešernu.

Dob pri Domžalah: Miš, 2017.

Ivan Sivec, ki se v svojih delih pogosto obrača na dvojnega naslovnika, mladim bralcem namenja predvsem romane, kratke sodobne pravljice in pesmi, ki izhajajo v slikaniški knjižni obliki. Njegovo delo so obravnavali literarni zgodovinarji, kot so Helga Glušič (spremne besede v *Mojih prvih sto*, *Saga o Karantaniji*), Miran Hladnik (spremna beseda *Pesem njenih zvonov*, *O pisatelju*, štiri desetletja kmečke povesti Ivana Sivca), Matija Ogrin (robni zapis za *Pesem njenih zvonov*) in Tone Pretnar (*Laški enajsterec v Zupanovem Levitanu in Sivčevi povesti Tedaj so cvetele češnje*). Po Statistiki izposoj v splošnih knjižnicah je Sivec na četrtem mestu – za Deso Muck, Svetlano Makarovič in Primožem Suhodolčanom –, na kar se pisatelj tudi večkrat sklicuje, a pri tem je treba opozoriti, da statistika izposoj v splošnih knjižnicah je *in ni* relevanten podatek, saj izposojena knjiga ne pomeni tudi prebrane knjige. Mladi bralci si njegove knjige izposojajo, ampak ali jih tudi berejo? Zanimivo, da so vsi omenjeni avtorji razen Ivana Sivca predlagani v učnem načrtu za slovenščino (2011), saj ga literarna zgodovina bolj ali manj označuje kot avtorja, ki piše popularno oziroma trivialno literaturo.

Na avtorjevi spletni strani (www.ivan.sivec.net) poleg avtobiografije, misli o branju, intervjujev in drugih zapisov najdemo tudi motivno-tematsko, žanrsko in recepcijsko (samo)klasifikacijo njegovega številčnega

opusa, ki se deli na biografske romane, zbirko Srečna družina, knjige o glasbi, humoristične pripovedi, kmečke povesti in romane, pustolovske romane, potopise, socialno-psihološke romane, spominsko prozo, knjige s športno tematiko, zgodovinske romane ter slikanice za mlajše in najmlajše bralce. Nekatera njegova dela so prevedena v nemščino (9), angleščino (2), francoščino (1) in italijanščino (1).

Ivan Sivčev je v slovenskem (mladinskem) literarnem sistemu nekakšen fenomen, saj je ustvaril (samo) svoj literarni sistem. Kot poklicni novinar je profesionaliziral tudi svojo pisateljsko vlogo, in sicer tako, da je pisal domala vse, od neliterarnih (novice, novičke, slogane ...) do leposlovnih besedil. Tako je dosegel prvi prag profesionalizacije, saj je imel kot novinar veliko strukturnih možnosti (verjetno tudi ambicij) postati uspešen literarni proizvajalec. V naslednji fazi, po upokojitvi, je dosegel drugi prag profesionalizacije in začel pisati besedila, povezana z literaturo (M. Dovič: *Profesionalizacija slovenskega literarnega proizvajalca*). To pomeni, da ne piše le literarnih besedil, ampak tudi motivirane biografije, v katerih popisuje "slovensko zgodovino". Sivčev si je od vstopa v (pol)literarno polje ustvaril socialno mrežo ter uporabil vse možnosti in prednosti medijskega sistema, od urednikovanja, pisanja, sodelovanja itn.

Dovič v omenjenem članku zastavlja vprašanje, ki ga lahko apliciramo na Sivčev (mladinski) opus, in sicer ali je komercialni uspeh avtorja združljiv s simbolnim kapitalom literarnega polja? Sivčev je izrazil, če ne celo študijski primer avtorja, ki je v neoliberalizmu razpet med estetsko produkcijo, maloštevilno kritiko, bralsko elito ter medijsko-tržni obrat, ki od njega pričakuje komercialno uspešnost. Sivčev se je odlično znašel in vstopil v ekonomsko menjavo informacij, v kateri uveljavlja avtorsko pozicijo. Kako pa je z avtorsko poetiko?

Avtor na spletni strani, v svojih knjigah ter na številnih profesionalno izvedenih nastopih, na katerih spontano komunicira z bralci ali poslušalci, pogosto navaja empirične podatke o svojem literarnem opusu. Med drugim je na osnovi literarnozgodovinske umestitve v slovensko (mladinsko) književnost znan kot avtor t. i. kmečke povesti, s katero nadaljuje tradicijo najobsežnejšega žanra slovenske književnosti. V zadnjih dveh letih je izdal šest biografsko-zgodovinskih romanov o celjskih grofih in knezih. Če se le bežno dotaknemo monografije o Barbari Celjski z naslovom *Kraljica s tremi kronami* (avtorica pričujoče recenzije se namreč tudi znanstveno-raziskovalno ukvarja s podobo Barbare Celjske oziroma njeno podobo v (literarnih) virih): knjiga je razdeljena na deset poglavij, od katerih avtor v štirih aludira na "posteljo, sad ljubezni, zaplet z mladim oskrbnikom,

v postelji (...) Barbara in Mihelina”, pa se vprašamo, ali je res potrebno generirati stereotipe in ali ni mogoče čas redefinicije (N. Golob: *Barbara of Celje (Cilli): In search of her image* in znanstvena študija Rolande Fugger Germadnik: *Barbara of Celje (1392-1451)*). Kot kaže, je pisatelj vodil “zakon želje”, intencionalni pomen, ki se razlikuje od znanstvenih dognanj o Barbari Celjski.

Sivčevo biografsko delo, med katero sodi tudi *Resnica o Prešernu*, temelji na konceptu hibridnih vrst (M. Juvan: *Hibridne vrste*), v katerih pisatelj križa avtobiografijo, biografijo, metapoezijo in esejsko naravnana besedila. Sivec je o Prešernu že pisal, in sicer leta 2013 v delu *Izgubljeni Prešeren: kulturna kriminalka*, o največjem slovenskem pesniku pa so v delih za mlade pisali tudi drugi (na primer leta 1934 Engelbert Gangl: *Moja pot: zbrani spisi za mladino (Prešeren in njegova doba)*, Stanko Janež: *France Prešeren: Izbor (1959)*; Gregor Kocijan: *Dr. France Prešeren (v sliki in besedi) (1978)*; Tone Partljič: *Škrlatne vile napoved: France Prešeren (2016)*).

Tokratno literarizirano biografijo sestavlja enaindvajset poglavij, ki se začnejo *ab ovo* in v nadaljevanju sledijo mejnikom pesnikove življenjske poti (*Rojstvo, Pastir, Dunaj, Darilo, Čebelice, Kazina, Venec, Anekdota, Julija, Podoba, Značaj, Prijatelji, Ana, Tinka, Starša, Napitnica, Smrt, Pogled, Spomenik in Poezije*). Vsako od poglavij predstavi tudi po eno Prešernovo pesem; v zadnjem delu pa so knjigi dodane še priloge: fotografije, risbe, Sivčeva avtobiografija, biografski in drugi podatki, seznam uporabljenih virov ter zahvale. Delo je likovno opremil Jure Englsberg.

Avtor v vsako poglavje naredi splošni uvod (npr. poglavje *Rojstvo*: “Vsa-ko rojstvo je čudež. Čudež ljubezni.”) ter nadaljuje s stvarnimi podatki (“Pri Ribičevih v Vrbi na Gorenjskem ...”). Pri tem se zdi, da Sivca bolj vodi intencionalni kot pa dejanski pomen. Hermenevtično obravnava Prešernovo rojstvo in pripisuje čustvo ljubezni. Njegov slog hoče biti biblijski: “Človek raste, dokler se uči. Največ se človek nauči od drugih ljudi, predvsem od tistih, ki so mu blizu, ki jih ceni in spoštuje. Vsak človek je hkrati ovca in pastir. Ovca zato, ker je od njega odvisno, kakšno pašo si bo izbral, pastir pa postane tedaj, kadar na paši pazi na druge ovce, da pridejo do prave hrane.” Prešeren mu je le izhodišče, da pojme romantizira in/ali trivializira.

Če analiziramo poglavje z naslovom *Ana*, vidimo, da ne le stereotipno, ampak tudi nekorektno prikazuje Ano Jelovšek, češ da je “s Prešernom prepoznala tudi gmotno prednost”. Vidni so dvojni kriteriji za moške in ženske, idejo za posvojitev Prešernovih otrok je namreč pripisal materi Ane Jelovšek, njej je pripisal zabave, skušnjave, neizobraženost, materinstvo ...,

po drugi strani pa se ne sprašuje o odgovornosti očeta, ampak mu pripisuje "otroško dušo", ki se "ne spozna na želje otrok". Omenja "njene", ne pa njune otroke in se ne vpraša, zakaj Prešeren svoje pesmi *Nezakonska mati* ni naslovil – *Nezakonski oče*. Sivec mitizira Prešernovo podobo, kar v 21. st. ni potrebno, pri tem pa ne upošteva spoznanj literarne vede in mladinske literarne vede ter se bolj ukvarja s Prešernovim življenjem kot delom. Na osnovi branja E. Jelovšek: *Moji spomini na Prešerna* (1903) se da reči, da je tudi literarna zgodovina prezrla dejstvo, da sta ob vsem poveličavanju Prešerna, obe, Ana in Ernestina, umrli v revščini in bedi.

Tudi spremna beseda Cirila Zlobca je evfemistična, prek Prešernovega življenja govori o Sivcu in o knjigi, češ "da gre za lepo in dragoceno knjigo". Zlobec, žal, atributov – "lepo in dragoceno" – ne utemelji z znotrajliterarnimi kriteriji oziroma zapiše zgolj oceno, da je "zanimivo branje, izpisano z ljubeznijo". Besedo ljubezen sicer Sivec pogosto uporablja in ji tako nadene status "prazne geste".

Glede na to, da se avtor v svojih knjigah pogosto zahvaljuje za morebitno sofinanciranje, ki je bolj na zasebni kot na javni ravni, se zastavi vprašanje, koliko slovenskih (mladinskih) avtorjev samozadovoljno leži na kupih natisnjenih in neprodanih knjig, ki so v časih knjižne hiperprodukcije bržkone pogost pojav.

Če povzamem, dela Ivana Sivca bolj ali manj spominjajo na "večno vračanje enakega", avtorja pa bolj vodi "Resnica želje" (Žižek: *Kuga fantazem*) kot *Resnica o Prešernu*. Ob takem pogledu na resnico se zastavi vprašanje, za čigav pogled gre. Katero resnico o Prešernu podpira? Bolj smiseln naslov bi bil morda *Pravljica o Prešernu*, domišljajska pripoved je namreč ustrežnejša realizacija želje. Avtor bi moral ohraniti distanco do "eksplicitnega tkiva", pravzaprav bi konstruktivna zev fantazme oziroma distanca morala biti očitna in vsakem umetniškem delu. Situaciji primerna se zdi primerjava z Žižkovim "paradoksom Miloške Venere", pri katerem poškodovanost kipa danes ni več dojeta kot pomanjkljivost, temveč nasprotno, kot pozitivna sestavina njenega umetniškega učinka. Tako bi funkcionirala tudi *Resnica o Prešernu*, če bi manko *resnice* nadomestila z umetniškim in ne pop učinkom. Delo bo z omenjenimi značilnostmi zagotovo bolj odmevalo med bralci popularne literature in manj v znanstvenih publikacijah.